

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Małgorzata Gierszon

w sprawie D. O.

skazanego z art. 286 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w dniu 17 czerwca 2025 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego,

od wyroku Sądu Rejonowego w Strzyżowie

z dnia 19 czerwca 2024 r., sygn. akt II K 50/24,

**uchyla zaskarżony wyrok i D. O. uniewinnia od popełnienia
przypisanego mu czynu, a kosztami postępowania w sprawie
obciąża Skarb Państwa.**

Jacek Błaszczyk

Wiesław Kozielowicz

Małgorzata Gierszon

[PŁ]

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Strzyżowie wyrokiem z dnia 19 czerwca 2024 r., sygn. akt II KK 50/24, uznał D. O., za winnego tego że w okresie od dnia 7 lutego 2023 r. do dnia 11 lutego 2023 r. w miejscowości B., pow. [...], woj. [...], w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził W. R. do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem w postaci pieniędzy w kwocie 4564 zł, w ten sposób, że prowadząc działalność gospodarczą pod nazwą „D. Sp. z o.o.” pobrał od w/w pokrzywdzonego zaliczkę w formie przelewu na konto o nr [...] w w/w kwocie na poczet dostarczenia i montażu zamówionego towaru w postaci paneli fotowoltaicznych, z którego to zobowiązania się nie wywiązał, jak również nie zwrócił kwoty zaliczki, to jest przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. i za to na mocy tego przepisu wymierzył mu karę jednego roku pozbawienia wolności, oraz na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał go do naprawienia szkody w całości poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego W. R. kwoty 4.564 zł, a także zasądził od niego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 220 zł.

Wyrok ten, wobec nie złożenia środków odwoławczych, uprawomocnił się w dniu 27 czerwca 2024 r.

Od powyższego wyroku Sądu Rejonowego w Strzyżowie kasację złożył Rzecznik Praw Obywatelskich. Zaskarżył go w całości na korzyść skazanego D. O. Zarzucił w kasacji rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. art. 286 § 1 k.k., polegające na jego błędnym zastosowaniu i przypisaniu D. O. odpowiedzialności za czyn zabroniony wskazanym przepisem, podczas gdy jego zachowanie nie wyczerpało wszystkich ustawowych znamion występkę oszustwa. Podnosząc ten zarzut Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie D. O. od przypisanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich jest oczywiście zasadna w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k.

Przestępstwo oszustwa, określone w art. 286 § 1 k.k., należy do specyficznych przestępstw przeciwko mieniu. Polega ono bowiem na doprowadzeniu innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania. Istotnym czynnikiem sprawczym dla niekorzystnej dyspozycji majątkowej

jest tu przede wszystkim fałsz (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2010 r., sygn. akt III KK 76/10, R – OSNKW 2010, poz.1921). Działanie sprawcy, określone w art. 286 § 1 k.k., jako doprowadzenie do niekorzystnego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem, sprowadza się do trzech wymienionych w tym przepisie sposobów: wprowadzenie w błąd, wyzyskanie błędu, wyzyskanie niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania. Pierwszy i drugi opiera się na błędzie pokrzywdzonego, którego wyobrażenie o rzeczywistości nie odpowiada faktom w zakresie istotnym dla podjęcia decyzji o określonym rozporządzeniu mieniem. Sprawca albo błąd ten wywołuje, przedstawiając pokrzywdzonemu fałszywy obraz rzeczywistości, albo wykorzystuje fakt, że pokrzywdzony z innego powodu jest już w błędzie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 grudnia 2002 r., sygn. akt IV KKN 135/00, Legalis, z dnia 10 marca 2004 r., sygn. akt II KK 381/03, Legalis, z dnia 18 czerwca 2019 r., sygn. akt V KK 246/18, Legalis). Trzeci sposób popełnienia przestępstwa oszustwa wiąże się ze szczególnymi cechami osoby dokonującej rozporządzenia mieniem. Jej niezdolność do należytego pojmowania przedsiębranego działania może mieć charakter trwały, jak i przejściowy (por. M. Gałązka, w: A. Grześkowiak (red.), K. Wiak (red.), Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2024, s. 1746). Nie budzi zatem wątpliwości, że wszystkie inne sposoby wywołania skutku w postaci niekorzystnego rozporządzenia mieniem pozostają poza zakresem kryminalizacji przepisu art. 286 § 1 k.k. Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należy zauważyć, że w opisie czynu przypisanego D. O. nie wskazano żadnego ze sposobów działania określonych w dyspozycji art. 286 § 1 k.k. W opisie czynu przypisanego zawarto jedynie ustalenie, że D. O. doprowadził pokrzywdzonego W. R. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w ten sposób, że prowadząc działalność gospodarczą pod nazwą „D. Sp. z o.o.” pobrał od niego zaliczkę w formie przelewu na poczet dostarczenia i montażu zamówionego towaru w postaci paneli fotowoltaicznych, z którego to zobowiązania się nie wywiązał, jak również nie zwrócił kwoty zaliczki. Takie określenie sposobu działania D. O. nie może być uznane za jednoznaczne z ustaleniem wprowadzenia w błąd, czy wyzyskania błędu. Sam fakt pobrania zaliczki na poczet wykonania umowy, a następnie brak realizacji zobowiązania i nie zwrócenie pobranej kwoty stanowi jedynie podstawę

odpowiedzialności kontraktowej, nie zaś przestępstwo oszustwa. Kodeks karny nie uznaje za przestępstwo oszustwa zachowania polegającego tylko na doprowadzeniu kogoś, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, do niekorzystnego rozporządzenia mieniem.

Trafnie wskazuje Rzecznik Praw Obywatelskich w uzasadnieniu kasacji, iż wyrok skazujący powinien zawierać dokładne określenie przypisanego oskarżonemu czynu oraz jego kwalifikację prawną. Kwalifikacja prawna opiera się na rozpoznaniu ustawowych znamion określonego przestępstwa. Konieczne jest zatem wskazanie kompletu znamion, które zostały wypełnione ustalonym zachowaniem sprawcy. W każdym wypadku, gdy w k.p.k. mówi się o „przestępstwie”, „zbrodni” lub „występku”, to zgodnie z zasadą *nullum crimen sine lege*, chodzi o czyn zabroniony, realizujący ustawowe znamiona przestępstwa, a to podlega zawsze stwierdzeniu, w którym przepisie znamiona te są określone, czyli kwalifikacji prawnej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że opis czynu musi zawierać komplet znamion, które zostały wypełnione ustalonym zachowaniem sprawcy (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 2000 r., sygn. akt IV KK 726/98, *Legalis*, z dnia 9 lipca 2002 r., sygn. akt III KKN 499/99, *OSN Prok. i Pr.*, 2004, nr 5, poz. 11, z dnia 22 marca 2012 r., sygn. akt IV KK 375/11, *OSNKW* 2012, z. 7, poz. 78, z dnia 29 maja 2012 r., sygn. akt III KK 87/12, *Legalis*, z dnia 31 stycznia 2013 r., sygn. akt II KK 70/12, *Legalis*). Znamiona przestępstwa muszą być zamieszczone w sentencji wyroku, w opisie przypisanego czynu, a nie np. tylko w pisemnym uzasadnieniu wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2010 r., sygn. akt III KK 373/09, *Legalis*). Brak w opisie czynu przypisanego oskarżonemu w wyroku (art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k.) jakiegokolwiek znamienia ustawowego typu czynu zabronionego skutkuje niemożnością przypisania odpowiedzialności karnej za ten czyn (art. 1 § 1 k.k. i art. 115 § 1 k.k.). Żaden element, od którego uzależnione jest uznanie danego zachowania za bezprawne nie może być pominięty w opisie czynu przypisanego oskarżonemu. Oczywiście przy konstruowaniu opisu czynu przypisanego dopuszczalne jest użycie wyrażenia z języka ogólnego, a niekonieczne z języka prawniczego, ale tylko wówczas gdy takie sformułowanie jest znaczeniowo równorzędne wyrażeniu z tekstu ustawy. Tego wymagania nie spełnia jednak opis czynu przyjęty przez Sąd Rejonowy w Strzyżowie, w zaskarżonym kasacją wyroku z

dnia 19 czerwca 2024 r., sygn. akt II K 50/24, bowiem nie znajdziemy w nim żadnego takiego sformułowania. Jasnym jest, że zachowanie, polegające na niewywiązaniu się z umowy, nie stanowi ekwiwalentu określenia wymaganego znamienia, iż oskarżony wprowadził pokrzywdzonego w błąd, wyzyskał jego błąd lub niezdolność do należytego pojmowania przedsiębranego działania.

W realiach niniejszej sprawy należy podzielić stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich, iż doszło do rażącej obrazy przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej, gdyż przypisany D. O. czyn nie wyczerpywał znamion przestępstwa oszustwa określonego w art. 286 § 1 k.k., a zatem skazanie przez Sąd Rejonowy w Strzyżowie D. O. wyrokiem z dnia 19 czerwca 2024 r., sygn. akt II K 50/24, nastąpiło z rażącym naruszeniem tego przepisu. Wpływ tego uchybienia na treść wyroku jest oczywisty, bowiem z uwagi na brak w opisie czynu kompletu znamion występku oszustwa przypisanie D. O. odpowiedzialności karnej było wadliwe, a skazanie go za przestępstwo określone w art. 286 § 1 k.k. oczywiście niesłuszne

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy z mocy art. 535 § 5 k.p.k. i art. 537 § 2 k.p.k., orzekł jak w wyroku.

Jacek Błaszczyk

Wiesław Kozielowicz

Małgorzata Gierszon

[PŁ]

[r.g.]